

TAMMELAN KUNTA

TIETOTILINPÄÄTÖS 2023

TAMMELA

www.tammela.fi

SISÄLLYS

1	Johdanto	3
2	Tietosuoja ja -turvallisuuden toteuttaminen	3
3	Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat	4
4	Lainsäädäntö ja muu ohjeistus.....	6
5	Rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen	6
6	Arviointi, kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen	7
7	Seuranta ja mittarit.....	8

1 Johdanto

Tämä on ensimmäinen Tammelan kunnassa laadittu tietotilinpäätös. Tietotilinpäätöksen tarkoituksena on kuvata ja arvioida tietosuojan ja tietoturvan tilannetta. Se on samalla kuvaus henkilötietojen käsittelyn tilasta, joten siinä kartoitetaan myös henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kehittämistarpeita ja niiden edellyttämiä toimenpiteitä.

Tietotilinpäätös toimii yhtenä osoitusvelvollisuuden osoittamisen välineenä. Osoitusvelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan noudattavansa tietosuojalainsäädäntöä. Osoitusvelvollisuuden tarkoituksena on myös näyttää, miten rekisterinpitäjä kunnioittaa rekisteröityjen eli henkilötietojen käsittelyn kohteena olevien tietosuoja. Osoitusvelvollisuuden toteuttaminen lisää luottamusta rekisterinpitäjän toimintaan. Osoitusvelvollisuus tarkoittaa myös dokumentointivelvollisuutta, käytännössä tiettyjen toimenpiteiden tekemistä ja kirjaamista.

Tietotilinpäätöksen laatimisesta on vastannut tietosuojavastaava. Tietotilinpäätöstä on käsitelty myös kunnan tietosuojaryhmässä, jossa on edustus jokaiselta toimialalta. Tietotilinpäätöksen hyväksyy kunnanhallitus.

2 Tietosuojan ja -turvallisuuden toteuttaminen

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojan tarkoituksena on osoittaa, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä. Henkilötietojen käsittelyn on aina perustuttava lakiin. Tietoturvan tarkoitus on suojata tietoaineisto ja tietojärjestelmät. Tietoturva on yksi tietosuojan toteuttamisen keino.

Tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaan rekisterinpitäjä on vastuussa siitä, että se toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla osoitetaan, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä tarkoitetaan erilaisia rekisterinpitäjän käytössä olevia keinoja. Kyse voi olla esimerkiksi tietoturvaan tai käsittelyn teknisiin ominaisuuksiin liittyvistä menettelyistä tai rekisterinpitäjän antamista ohjeista ja henkilökunnan koulutuksesta ja tehtyjen toimenpiteiden kirjaamisesta. Toimenpiteitä on myös tarkistettava ja päivitettävä tarvittaessa käsittelyn aikana esimerkiksi lainsäädännön, toimintaympäristön tai riskien muuttuessa.

Tammelan kunnanhallitus on hyväksynyt 28.5.2018 § 143 tietosuojapolitiikan, joka on tarpeen päivittää vastaamaan nykytilannetta. Tietosuojapolitiikka on ylin tietosuojan toteutusta ja hallintaa määrittävä dokumentti. Tietosuojapolitiikan tarkoituksena on määritellä ne keinot, joilla pyritään varmistamaan henkilötietojen käsittelyssä tietosuoja-asetuksen ja muun henkilötietojen käsittelyyn soveltuvan lainsäädännön noudattaminen. Tietosuojapolitiikka määrittää ne periaatteet, toimintatavat, vastuut ja valvonnan, joita noudatetaan kunnan tietosuojan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tietosuojapolitiikan mukaisia periaatteita ja niiden soveltamista voidaan tarkentaa linjauksilla ja vaatimuksilla, käytännöillä, ohjeistuksilla ja muulla tietosuojan ja tietoturvan dokumentaatiolla.

Tammelan kunnassa on myös kunnan tietosuoja- ja tietoturvaohje. Myös tämä ohje on tarpeen päivittää etenkin vanhentuneiden tietojen osalta. Sekä tietosuojapolitiikka että tietosuoja- ja tietoturvaohje löytyvät kunnan Intrasta.

Kuntaan on syksyllä 2022 nimetty tietosuojavastaava sekä talvella 2023 tietosuojaryhmä. Tietosuoja-vastaavan tehtävänä on seurata tietosuojan toteutumista organisaatiossa ja tuoda esille havaitsemiin puutteita. Hän antaa tietoja tietosuojasääntöjen mukaisista velvollisuuksista johdolle ja henkilötietoja käsitteleville työntekijöille. Tietosuojavastaava on rekisteröityjen yhteyshenkilö henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa sekä tietosuojavaltuutetun toimiston yhteyshenkilö. Tietosuojasäännösten noudattaminen on rekisterinpitäjän vastuulla, eikä tietosuojavastaava ole henkilökohtaisessa vastuussa asetuksen ja lakien rikkomisesta. Tietosuojaryhmän jäsenet ovat kunnan eri palvelualueilta. Tietosuojaryhmä huolehtii tietosuojavastaavan kanssa tietosuojan toimivuudesta ja suunnittelee tietosuojaan liittyvää koulutusta, tukee tietosuojavastaavaa tämän tehtävässä, informoi henkilökuntaa tietosuojakysymyksistä, osallistuu vuosittain tietosuojan tilinpäätöksen laatimiseen sekä kehittää tietosuojaa koskevia rutiineja. Tietosuojaryhmän jäsenet jakavat etenkin omalla toimialallaan tietoutta tietosuojasta ja osallistavat oman toimialansa henkilöstöä tarvittaessa tietosuojaryhmässä sovituissa kysymyksissä.

Tammelan kunnassa ei ole erikseen nimettynä tietoturavastaavaa.

3 Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) on ollut voimassa 1.1.2020 alkaen. Tiedonhallinnalla tarkoitetaan viranomaisen tehtävien hoidossa tai sen muussa toiminnassa syntyviin tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvallisuustoimenpiteitä viranomaisen tietoaaineistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja tietoaaineistoihin sisältyvien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoaaineistojen tallentamisesta ja muista käsittelytavoista. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaan kunnat ovat tiedonhallintayksiköjä, joiden tehtävänä on järjestää tiedonhallinta em. lain vaatimusten mukaisesti.

Tiedonhallintamalli

Tiedonhallintayksikössä on ylläpidettävä sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 5 §). Tiedonhallintamallia ylläpidetään palvelujen, asiankäsittelyn ja tietoaaineistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi, moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi, tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi sekä tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Tammelan kunnassa ei vielä ole hyväksyttyä tiedonhallintamallia. Tiedonhallintamallin ns. yleinen osa on valmiina, mutta malliin liitteeksi tulevat dokumentit (kuvaus tietovarannoista sekä tiedonhallinnan vastuutaulukko) ovat kesken. Tammelan kuntaan on viime vuosikymmenellä hankittu Arter Arc -ohjelmisto, jota on täydennetty myöhemmin tiedonhallintalain edellyttämillä osioilla. Ohjelmiston käyttö on viime vuosina henkilöstön vaihtuessa jäänyt ja onkin pohdinnassa, irtisanotaanko olemassa oleva sopimus vaiko hankitaan ohjelmiston uudelleen käyttöönottoa varten koulutusta.

Tietoaaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus

Jos asiakirja saapuu viranomaiselle muussa kuin sähköisessä muodossa, on se muutettava sähköiseen muotoon, jos asiakirja on säädetty pysyvästi säilytettäväksi taikka lailla tai lain nojalla arkistoitavaksi. Viranomaisen laatimat asiakirjat säilytetään sähköisesti. (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 19 §).

Rekisteröinti asiarekisteriin

Tiedonhallintayksikön on ylläpidettävä viranomaisen käsittelyssä olevista ja olleista asioista asiarekisteriä, johon rekisteröidään asiaa, asiankäsittelyä ja asiakirjoja koskevat tiedot. Viranomaisen on rekisteröitävä viipymättä sille saapunut tai sen laatima asiakirja asiarekisteriin. (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 25 §).

Tammelan kunnassa on viranomaisen käsittelyssä olevien ja olleiden asioiden rekisteröinnissä käytössä Dynasty 10.3 -asianhallintajärjestelmä.

Asiakirjajulkisuuskuvaukset

Tiedonhallintayksikön on julkisuusperiaatteen toteuttamista varten ylläpidettävä kuvausta sen hallinnoimista tietovarannoista ja asiarekisteristä (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 28 §).

Asiakirjajulkisuuskuvaukset toteuttaa julkisuusperiaatetta. Asiakirjajulkisuuskuvauksen tavoitteena on auttaa asiakasta kohdistamaan tietopyyntönsä ja yksilöimään tietoa, jota haluaa saada.

Kuvauksen on sisällettävä tiedot:

- 1) tietojärjestelmistä, jotka sisältävät asiarekisteriin kuuluvia tai palvelujen tiedonhallintaan kuuluvia tietoja;
- 2) asiarekisterin tai tietojärjestelmän sisältämien tietojen antamisesta päättävästä viranomaisesta ja sen yhteystiedoista tiedonsaantia koskevan pyynnön esittämiseksi;
- 3) tietojärjestelmien sisältämistä tietoineistoista tietoryhmittäin;
- 4) hakutekijöistä, joilla asiakirjoja on mahdollista hakea teknisesti viranomaisen asiarekisteristä tai tietojärjestelmistä;
- 5) tietoineistojen saatavuudesta avoimesti teknisen rajapinnan avulla.

Tiedonhallintayksikön on julkaistava asiakirjajulkisuuskuvaukset yleisessä tietoverkossa siltä osin kuin kuvauksen tiedot eivät ole salassa pidettäviä. Tammelan kunnan asiakirjajulkisuuskuvaukset on päivitetty 1.12.2023 ja kuvaus löytyy kunnan verkkosivuilta kohdasta Kunta ja hallinto > Tiedonhallinta ja tietosuojat.

Keskeiset tietovarannot

Tammelan kunnan keskeiset tietovarannot on kuvattu asiakirjajulkisuuskuvaukseen. Niitä ovat: Yleishallinto ja päätöksenteko, Talous, Henkilöstöhallinto, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, Varhaiskasvatus, Opetus, Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, Tila-, kiinteistöhoito- ja asumispalvelut, Maankäyttö, kaavoitus ja paikkatieto, Yhdyskuntateknikka, Ruoka- ja puhdistuspalvelut sekä Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.

4 Lainsäädäntö ja muu ohjeistus

Tietojen käsittelyä ja tietosuojaa määrittelevä keskeinen lainsäädäntö:

- Kuntalaki (410/2015)
- Hallintolaki (434/2003)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 679/2016)
- Tietosuoja laki (1050/2018)
- Tiedonhallintalaki (906/2019)
- Arkistolaki (831/1994)
- Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003)
- Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta (306/2019)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004)
- Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003)
- Toimialakohtaiset erityislait

5 Rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen

Rekisteröityjen informointi

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 679/2016) edellyttää rekisterinpitäjältä rekisteröityjen informointia henkilötietojen käsittelyn tarkoituksista ja keinoista eli siitä, mitä henkilötietoja rekistereihin tallennetaan, miten tietoja käsitellään, mihin niitä mahdollisesti luovutetaan ja kuinka kauan niitä säilytetään. Informoinnin avulla rekisteröity saa myös tiedon oikeuksistaan ja siitä tahosta, johon hän voi olla yhteydessä oikeuksiensa käyttämiseksi. Tammelan kunnan verkkosivuilla (Kunta ja hallinto > Tiedonhallinta ja tietosuoja > Rekisteröidyn oikeudet) on julkaistu seloste käsittelytoimista, jossa rekisteröity saa edellä mainitun informoinnin.

Rekisteröidyn oikeudet

EU:n tietosuoja-asetuksen 15—21 artikloiden mukaan rekisteröidyllä on seuraavat oikeudet:

- Oikeus saada tutustua tietoihin (artikla 15)
- Oikeus oikaista tietoja (artikla 16)
- Oikeus poistaa tiedot (artikla 17)
- Oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä (artikla 18)
- Oikeus poistaa tiedot (artikla 19)

- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (artikla 20)
- Oikeus vastustaa tietojen käsittelyä (artikla 21)
- Oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi (artikla 22)

Kunnan verkkosivuilta kohdasta (Kunta ja hallinto > Tiedonhallinta ja tietosuoja > Rekisteröidyn oikeudet) löytyvät rekisteröityjen oikeuksiin perustuvat tarkastus- ja oikaisupyyntölomakkeet. Rekisteröidyllä ei ole oikeutta pyytää tietojensa poistamista, mikäli tietojen käsittely on tarpeen mm. rekisterinpitäjään sovellettavaan unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan, käsittelyä edellyttävän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely tapahtuu yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämistä varten.

Tietoturvaloukkaukset

Jos tietoturvaloukkauksesta voi aiheutua riski luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille, siitä on ilmoitettava tietosuojavaltuutetun toimistolle 72 tunnin kuluessa siitä, kun rekisterinpitäjä on tullut tietoiseksi tietoturvaloukkauksesta. Henkilötietojen käsittelijän tulee ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta ensin rekisterinpitäjälle, jollei ole erikseen sovittu, että käsittelijä voi ilmoittaa tietoturvaloukkauksista suoraan tietosuojavaltuutetun toimistolle. Vastuu ilmoituksen tekemisestä säilyy kuitenkin rekisterinpitäjällä.

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta on ilmoitettava rekisteröidylle, jos se todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin tämän oikeuksille ja vapauksille. Rekisterinpitäjän on tällöin ilmoitettava asiasta ilman aiheetonta viivytystä, jotta rekisteröidyllä on mahdollisuus suojautua esimerkiksi sulkemalla luotokorttinsa.

Ilmoituksen tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle (tietosuojavaltuutetun toimisto) tekee tietosuojavastaava.

6 Arviointi, kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen

Nykytilanne

Tietosuojaan liittyviä toimenpiteitä on lähdetty kehittämään eteenpäin. Suuriin harppauksiin kerrallaan ei ole mahdollisuutta, koska tähän ei ole riittävästi aikaresurssia. Tietosuojatyötä tehdään muiden töiden rinnalla. Vuoden 2023 aikana saatiin aikaan seuraavaa:

- Hallintopäällikkö/tietosuojavastaava osallistui webinaariin ”Tiedot viranomaisyhteistyössä”.
- Hallintosihteerit, henkilöstöpäällikkö, kirjanpitäjä ja hallintopäällikkö/tietosuojavastaava osallistuivat Kuntaliiton kuntien digiviikon webinaariin ”Kuinka vastaat tietopyyntöön”.
- Tietosuojavastaava päivitti verkkosivuille tietosuojaa koskevaa tietoa, mm. linkit tietosuojalainsäädäntöön.
- Tietosuojavastaava laati lomakkeet rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista varten ja päivitti ne verkkosivuille.
- Tietosuojavastaava päivitti Tietopyyntöjen ja henkilötietojen tarkastuspyyntöjen käsittelyohjeen.

- Atk-suunnittelijan sekä talous- ja hallintojohtajan toimesta kunnan verkkosivuille saatiin Whistleblowing -direktiivin mukainen väärinkäyttöilmoitus omana osionaan.
- Tietosuojaryhmä osallistui syksyn aikana Tietosuojaan perusteet -koulutuskokonaisuuteen, jonka aiheet olivat seuraavat: Tietosuojalait ja -periaatteet, Tietosuojariskit ja Organisaation tietosuoja. Koulutuskokonaisuus toteutui kolmena aamupäivän pituisena webinaarina.
- Marraskuussa Tiedonhallinnan ajankohtaispäiville osallistuivat hallinto- ja kehittämispalveluiden hallintosihteeri ja hallintopäällikkö.
- Joulukuussa hallintosihteerit osallistuivat Henkilötiedot verkkosivuilla -webinaariin, joka oli yhden aamupäivän pituinen.
- Tietosuojaryhmä kokoontui ensimmäiseen palaveriinsa joulukuussa. Palaverin aiheena oli mm. vuoden 2024 vuosikello sekä tiedonhallintamalli.

Vuoden 2024 kehittämiskohteet

- 1) Henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaosaamisen kehittäminen koulutuksen avulla.
- 2) Tietokoneen K-levyn puhdistaminen. Levy sisältää vanhoja dokumentteja, joilla ei ole enää merkitystä. Lisäksi levyllä on asiakirjoja, jotka sisältävät henkilötietoja. Henkilötietoja sisältävää materiaalia ei tule säilyttää kauempaa kuin on tarpeen ja huomioiden säilytysaikasuositukset.
- 3) Tiedonohjaussuunnitelman päivitystyön jatkaminen. Vuoden 2023 loppupuolella tiedonhallintalautakunnan säilytysajakaisto julkaisi säilytysaikasuositukset seuraavilta osin: henkilöstöhallinto, hankintatoimi, taloushallinto, hallintoasiat ja tiedonhallinta.
- 4) Tiedonhallintamallin laatiminen loppuun päätöksentekoa varten.

Muita kehittämiskohteita

Käyttöoikeuksien katselmuksen suorittaminen, eli tietojärjestelmien käyttöoikeudet sekä käyttäjien roolien läpikäynti. Pohdittavaksi, onko tarpeen tietojärjestelmien käyttöoikeuslomake, jolla esihenkilöt esittävät käyttöoikeudet ja roolit alaisilleen.

7 Seuranta ja mittarit

Dokumentointi

Dokumentointiin ei ole käytetty erillistä, kyseistä tarkoitusta varten olevaa järjestelmää. Tietosuojavaikuttava on dokumentoinut tietosuojaan liittyvät asiat Exceliin. Vuoden 2024 aikana jatketaan dokumentointia samalla tavoin kuin edellisenä vuonna.

Dokumentointi esitetään tiivistetysti tietosuojatilinpäätöksen kohdan 6 Arviointi, kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen alaotsikon ”Nykytilanne” alla.

Tietopyynnöt

Kuntaan saapuvat tietopyynnöt kirjataan asianhallintajärjestelmään. Tietopyyntöjen käsittelyssä noudatetaan sisäistä ohjetta "Tietopyyntöjen ja henkilötietojen tarkastuspyyntöjen käsittelyohje". Ohje tarkastetaan vuosittain ja tehdään tarvittaessa päivitykset.

Vuonna 2023 asianhallintajärjestelmään kirjattiin 3 saapunutta tietopyyntöä.

Tietoturvaloukkaukset

Henkilötietojen tietoturvaloukkaus on tapahtumaa, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu, henkilötietoja luovutetaan luvattomasti tai niihin pääsee käsiksi taho, jolla ei ole käsittelyoikeutta. Vuonna 2023 ei tapahtunut yhtään tietosuojavaltuutetun toimistoon ilmoitettua tietoturvaloukkausta.